

De Heraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad No. 124.)

Zondag 29 Januari 1911. N°. 1726.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van het blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertenties aan de ADMINISTRATIE. Bureau: Warmoesstraat 96, te Amsterdam. Inzendingen, die later dan Donderdag 's namiddags te 12 uren worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden f 1.20, voor België per jaar f 5.30 bij vooruitbetaling, voor het verdere Buitenland en Ned.-Indië per jaar f 6 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers f —.10. Abonnementen worden aangenomen door het Bureau te Amsterdam, Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. Advertenties: van 1 tot 6 regels f 1.20, voor elke regel meer f —.20. Aanvragen en vermelding van leidegaven f —.12 per regel.

Van de Doleinding.

III.

Want duizend jaren zijn in uwe oogen als de dag van gisteren, als hij voorbijgegaan is, en als een nachtwaak.

Psalm 90: 4.

Tot juist verstand van het begrip *Volending* dient op het onderscheid van den Tijd en de Eeuwigheid nog iets dieper te worden ingegaan; vooral met het oog op het gebruik van deze woorden in de Schrift. Reeds de enkele uitdrukking in Psalm 81: 16: „hun tijd zou eeuwig geweest zijn“, toont dat dit gebruik van het eenz. verschilt. Voor ons besef bestaat er tusschen het tijdelijke en het eeuwige een beginselverschil en behoort het één tot een andere beoelening dan het andere. Heet het nu: „hun tijd zou eeuwig geweest zijn“, dan valt dit beginselverschil weg, en wordt aan „eeuwig“ geen ander begrip gehecht dan dat van langdurig, hoogstens van altoosduerend. Dit verschillend gebruik van zulke woorden in de dagen der patriarchen en profeten nu vindt zijn oorzaak in het verschil van toestanden, waarin men toen leefde en zich nu bevindt. Wat wij een uurwerk noemen, bezat men in Israël niet. Al wat men had was de zonnewijzer, en voor het overige rekende men naar de hoogte, waarop men de zon zag staan. In Afrika is dit voor vele negers thans nog het eenige middel om den tijd te ramen. Men bezit in zulke toestanden meer *tijdsbesef*, maar heeft minder *tijdsbepaling*. Ten deele was dit ook nog in Israël het geval, en daar de taal van een volk, en in die taal de beteekenis van de woorden, uit het volksleven haar nadere zinsduiding ontvangt, kon het niet wel anders, of tot scherpe onderscheiding tusschen de beide begrippen van *tijd* en *eeuwigheid* kon het, bij het volk althans, aanvankelijk niet dan zeer moeilijk komen. Wel heeft men de woorden in de Openbaring van Johannes, hoofdstuk tien, vs. 6: „dat er geen tijd meer zijn zal“, vaak in zulk een zin opgevat, alsof hiermede aan den tijd een eigen beoelening ware toegekend, die ten einde liep, om in de eeuwigheid over te gaan, maar deze uitlegging van Openb. 10: 6 houdt toch welbeiden geen steek. We lezen daar: „En de engel, dien ik zag staan op de zee en op de aarde, hief zijn hand op naar den hemel, en hij zwoor bij dien, die leeft in alle eeuwigheid, dat er geen tijd meer zal zijn“. Doch dan volgt er onmiddellijk op: „dat er geen tijd meer zijn zal, maar dat in de dagen des zevenden engels, wanneer hij bazuinen zal, de verborgenheid Gods vervuld zal worden“. Vrij algemeen nemen thans de uitleggers dan ook aan, dat dit niet anders kan beteekenen, dan dat er geen tijd meer verlopen zou, eer die vervulling kwam. Zoo nu verstaan, heeft dit met het teniet gaan van de beoelening van den tijd niets uitstaande, en is dus ook hier van een principieele tegenstelling tusschen tijd en eeuwigheid geen sprake.

In verreweg de meeste plaatsen, waarin het begrip „eeuwig“, „eeuwigheid“, „in eeuwigheid“, „tot in eeuwigheid“ voorkomt, heeft dit dan ook blijkbaar geen andere beteekenis dan van *onberekenbaar langdurig*. Reeds de eerste maal dat we het woord *eeuwig* in de Schrift ontmoeten, is dit zoo. In Gen. 3: 22 wordt ons bericht dat de Heere zeide: „Zie, de mensch is geworden als onze één, kennende het goed en het kwaad. Nu dan, dat hij zijn hand niet uitsteekt en neme ook van den boom des levens, en leve in eeuwigheid“. Van een overzetting van den mensch in een geheel andere beoelening, die dan de eeuwigheid zou zijn, is hier uiteraard geen sprake. Het „leven in eeuwigheid“ wordt alleen gesteld tegenover ons dootsdandig leven, dat straks door den dood zal worden afgebroken, en het kan hier niet anders beteekenen, dan leven zonder dat er aan dit leven een einde komt. Geheel dezelfde beteekenis heeft deze uitdrukking als het in Gen. 6: 3 heet: „Mijn geest zal niet in eeuwigheid twisten met den mensch“, iets wat evenzoo op dit aardsche leven doelt, en niet slaat op de toekomstige beoelening, zoodat ook in dit woord niet anders ligt opgesloten, dan dat de toorn Gods, gelijk die in den Zondvloed was openbaar geworden, niet op gelijke wijze voort zou gaan tegen den mensch te strijden. En zoo blijft het heel de Schrift door. Als Job uitroept (7: 16): „Ik zal toch in de eeuwigheid niet leven“, heeft ook dit geen andere bedoelening, dan dat zijn aardsche leven niet eenduidig voort zal gaan. Als de Heere in Psalm 81: 16 zegt, dat zoo de kinderen Israels in zijn Verbond gebleven waren, „hulplidende tijd eeuwig zou geweest zijn“, dan kan dit niet anders beteekenen,

dan dat Israels volksbestaan de eeuwen zou verduurd hebben, gelijk uit het gebruik van het woord *tijd* in zijn verbinding met *eeuwig* hier vooral ten duidelijkste blijkt. Als er van de goddeloozen gesegd wordt, dat ze zich inbeelden, „dat hun huizen eeuwig zullen zijn“, kan ook dit geen andere strekking hebben, dan dat ze niet denken aan hun dood, en zich indroomen in een leven zonder einde. Als het van Sion heet, dat de Heere zegt: „Dit is mijn ruste tot in eeuwigheid, hier zal ik wonen, want ik heb ze begerd“, dan is hiermee allerminst uitgesloten, dat de Babyloniërs stad en tempel verwoestten zouden, en dat sinds het jaar 70 van onze jaartelling geen tempel op Sion meer verrees is, ja, thans zelfs vervangen is door een Mohamedaansche moskee. Hier beteekent alsoo: „tot in eeuwigheid“, zelfs niet een tijd zonder einde, maar slechts een *zeer langen tijd*. Zelfs is ook dit laatste begrip van een *zeer langen tijd*, ook al komt er een einde aan, in de Schrift zeer gewoon. Als het tot Abraham heet: „al dit land zal ik u geven tot in eeuwigheid“, is hier allerminst mee bedoeld, dat Abraham's nakomelingschap altoos, zonder tusschenpoelen en zonder einde, Palestina bezitten zou, maar alleen dat het zeer geruimen tijd het heilige land zou bewonen. Als David zegt, dat hij den lof des Heeren zingen zal tot in eeuwigheid, ligt hierin allerminst de verwachting uitgesproken, dat hij niet sterven zou, maar alleen, dat hij zeer langen tijd, zoo lang hij leeft, niet af zal laten van het bezingen van den lof des Heeren. Bij het lezen der Heilige Schrift moet men er daarom altoos op letten, dat „eeuwig“, „in der eeuwigheid“, „tot in eeuwigheid“, niet de beteekenis heeft, die wij thans in onze taal aan het begrip *eeuwig* hechten. Eerst in het Nieuwe Testament verandert het gebruik van dit woord en komt het met ons gebruik meer overeen, hoewel ook hier het oud-testamentisch gebruik nog stand houdt. Zoo b.v. als Petrus uitroept, „Gij zult mijn voeten niet wassen in der eeuwigheid“, of als van den vijfdeboom gezegd wordt: „Uit u kome geen vrucht meer in der eeuwigheid“. Wel daarentegen ligt een diepere opvatting ten grondslag aan uitdrukkingen als deze: „die in mij geloof, zal leven tot in eeuwigheid“, „zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid“, „opdat de Heilige Geest bij u blijve in der eeuwigheid“, of als er sprake is van het eeuwige leven, van „de eeuwige kracht en Goddelijkheid, van het „eeuwig gewicht der heerlijkheid“, van de „eeuwig voornemen“, van het „eeuwig verderf“, van de „eeuwig zaligheid“, of van het „eeuwig oordeel“.

Dit Schriftgebruik nu heeft, vooral na de Reformatie, dank zij de gestadige lezing van de Heilige Schrift, ook op onze taal zijn invloed geërfend, zoodat ook ons volk spreekt van „eeuwig verval“, van „eeuwig jammer“, „eeuwig moete“, „eeuwig verdriet“ enz., waarmee niet anders wordt aangeduid, dan dat deze verveling, jammer, moete en verdriet in geen afzienbaren tijd een einde zullen nemen, doelend altoos niet op de toekomstige beoelening, maar eeniglijk op den langen duur. Deze enkele spreekwijzen uitgezonderd, heeft daarentegen onder ons het begrip van *eeuwigheid* in tegenstelling met den *tijd* een geheel andere beteekenis gekregen, gelijk uit het duidelijkst uitkomt in de veelgebruikte uitdrukking: „het tijdelijke met het eeuwige verwisselen“. Bij die opvatting toch stellen we ons tweeërlei beoelening voor, de eene die, waarin we thans op deze aarde leven, en de andere beoelening die met den dood intreedt, en doelt op het zijn en leven in den hemel of in de hel. De tijd heeft voor ons een veel preciezer beteekenis gekregen dan ooit door het volk aan het begrip van *tijd* gehecht werd. Vooral de uitvinding van het uurwerk heeft hierop invloed geërfend. Door middel van het uurwerk heeft thans bijna ieder onzer een scherp belyfde voorstelling gekregen van het verloop der uren, en zelfs van minuut en seconde. Van de uren, minuten en seconden is dit scherp belyfde begrip op de etmalen van 24 uur, op de week van 7 dagen, op de maanden en op de jaren overgebracht. Bij de intrede van elk nieuw jaar legt een uitgewerkte kalender ons heel het program der 365 komende dagen voor oogen, en we rekenen uit, hoeveel dagen nog verlopen zullen, eer die en die gebeurtenis in ons huiselijk leven of in ons beroep te komen staat. Vanzelf is dit begrip ook op de historie overgebracht, en terwijl in Israël nog gerekend werd met het zooveelste jaar van dien en dien Koning, leeren onze schoolkinderen reeds lange tabellen van buiten, waarop in geregelde volgorde de groote gebeurtenissen der wereldhistorie of der vaderlandsche geschiedenis met bepaalde jaartallen staan aangegeven. Alles

is daardoor voor ons in het vaste kader van den tijd gezet; en ook al rekenen we soms bij eeuwen, toch heeft dan eeuw voor ons altoos het vaste begrip van honderd jaren, en niet meer het algemeen begrip van een *langen tijd*, gelijk ze dit eertijds had. Doch hieruit volgt dan ook vanzelf, dat elk indragen van dat begrip van *tijd* in wat na den dood komt, voor ons onmogelijk is geworden. Ook na iemands afsterven mogen wij nog soms den gedenkdag van zijn geboorte na verloop van honderd jaren vieren, maar voor hem-zelf hield de *tijd* met zijn sterven op. De dood scheidt voor elk gestorvene den *tijd* van de *eeuwigheid* af. De tijd houdt voor hem met zijn sterven op, en de eeuwigheid treedt voor hem in. Wij kunnen daarom niet meer zeggen: „Zijn tijd zou eeuwig geweest zijn“, wij beide begrippen voor ons besef scherp van elkaander onderscheiden zijn. En al zijn er nu in onze dagen niet weinigen, die alle geloof aan een leven na den dood hebben prijsgegeven, de overgrote menigte des volks geloof aan een voortbestaan na den dood nog altoos zeer zeker, en vandaar dat ook in de volkstaal het begrip van *eeuwigheid* door een vaste grens van het begrip van den *tijd* ligt afgesonderd. Men stelt dan twee levens, twee beoeleningen, twee algemeene sferen en toestanden. De eene hier op aarde, in deze wereld, tot op ons sterven, en de andere niet meer hier, maar daarboven, en in die andere, hoogere beoelening neemt men dan geen *tijd* meer aan, maar acht dat die andere beoelening juist gekenmerkt wordt door het wegvallen van alle tijdsbegrip, en daarom als: *de eeuwigheid*, is aan te duiden. Niet alsof men zich nu daarom van dit eeuwige, van die eeuwigheid altoos een even klaar en helder begrip zou vormen. Veeleer zelfs verstaan verreweg de meesten onder eeuwigheid weinig anders dan altoosduerend, maar, hoe ook genomen en opgevat, dit blijkt dan toch, dat ze ons uurwerk alleen passend voor dit leven nemen, en inzien dat er in de eeuwigheid van zulk een rekenen als we thans doen, met uren, minuten en seconden, geen sprake meer zal zijn. Hoe we ons die andere beoelening hebben voor te stellen, laten we voorhaars in het midden, maar dit blijft, dat wie sterft *niet den tijd* is, en in de *eeuwigheid* is overgegaan. Onze Kantteekenaars worden dan ook niet moede telkens op te merken, dat we dit ons begrip van eeuwigheid lang niet altoos op het gebruik van dit woord in de Schrift mogen overbrengen. Het had in de Schrift een veel vagere beteekenis, terwijl het eerst lang nadat de Schrift ingang vond, zijn scherper-belyfde beteekenis ontvangen heeft.

Nu blijft het intusschen uiterst moeilijk, om zich van den *tijd* een juist begrip te vormen. Reeds de geleerden in oude eeuwen hebben hier ernstig over nagedacht, en de priesters hebben dit raadsel soms in hun mythen ingevlochten, maar zonder dat het volk er in meêleefde. De tijd is niet iets, dat buiten ons bestaat. Denkt ge u deze wereld zonder bewoners, dan zou wel de omloop van onze aarde om haar as, de omloop van onze aarde om de zon, en de omloop van de maan om onze aarde evenzoo hebben plaats gegrepen; maar ook al scholen hierin de van God gezette tijden, toch zouden deze tijden onbekend zijn gebleven; en het is eerst door het optreden van den mensch op deze aarde, dat de tijd gekend en er met den tijd gerekend is. De gezette tijden van dagen, weken, maanden, jaren en eeuwen waren ingezet met oog op den mensch. De zeeren en de rotsen weten er niet van; de planten leven er wel naar, maar kennen ze niet; en bij de dieren is het evenzoo. Zelfs van de engelen weten we niet, of ze al dan niet een tijdsbegrip hebben, ook al is het, dat ze in de mededeeling van hun lastgeving soms van tijden melding maken. Wij voor ons kennen den tijd alleen in verband met den mensch. Iets wat ons allerminst behoort te verwonderen, daar geheel deze wereld op den mensch is aangelegd, en de mensch evenzoo is aangelegd op de verhoudingen waarin deze wereld tot zon en maan staat, en bij dit alles ook optreedt als de koning dezer aarde en als de kroon der schepping. Wij zelven nu hebben het tijdsbesef in ons eigen bewustzijn. Ook afgezien toch van zon en maan, hebben wij in ons menschelijk bewustzijn het besef van dingen die achter ons liggen; van andere dingen die op het oogenblik ons omringen; en weer van andere dingen, die we verwachten in de toekomst. Deze onderscheiding nu van verleden, heden en toekomst, die reeds het kind bij zijn opwaken tot klaarder besef, onmiddellijk in zijn eigen bewustzijn bezit, geeft het tijdsbesef. Wel wordt dit dan eerst later in verband gebracht met de door God in het sonnestelsel gezette tijden van dagen en jaren, maar ook van die gezette tijden zouden

we geen besef kunnen hebben, zoo we niet onmiddellijk in ons bewustzijn het verleden van het heden, en het heden van de toekomst onderscheiden konden. Tot in onze polsslag, of wilt ge tot in den slag van ons hart, spreekt dit mee. De 60 tot 80 slagen, die het bloed teweeg brengt bij den doorgang door ons hart, geven aan heel ons aanzijn een rythmisch bestaan, dat aan den rythmischen loop van minuten en seconden beantwoordt. Zelfs gaat dit nog dieper en tot in onze gewaarwordingen door. We hebben gewaarwordingen door onze zintuigen, met name door die van ons gehoor en van ons gezicht. Deze zijn onderzocht, en in verband hiermede heeft men een onderscheid gemaakt tusschen wat men noemt *ledige oogenblikken*, dat zijn dan dezulke waarin we geen enkele gewaarwording ontvangen, en *gevoelde oogenblikken*, t.w. de zoodanige waarin we wel een gewaarwording opvingen; en den tijd die verloopt tusschen twee gewaarwordingen, noemde men dan de *intervalle*. Bij gezichts-aandoeningen nu vond men dat deze intervallen $\frac{1}{10}$ van een seconde bedragen konden, en bij de gewaarwordingen van het gehoor tot op $\frac{1}{1000}$ van een seconde konden slinken. Het zou te ver leiden, zoo we hierop nader wilden ingaan, maar er blijft dan toch uit, hoe de overgang van het een op het ander in onze gewaarwordingen zelve gegeven is, en zich beweegt met een „tijdsolving“, gelijk men het noemt, die nog veel, veel sneller loopt dan de secondewijzer op de plaat van het fijnste uurwerk.

Toch spreekt het wel vanzelf, dat het eigenaardig karakter van het leven in den tijd niet naar deze uiterst fijne overgangen en gewaarwordingen is af te meten, en dat we in hooger zin alleen kunnen rekenen met datgene, wat een verandering in ons wesen of in onze algemeene toestand teweegbrengt. Het eigenaardig karakter van ons leven in den tijd bestaat dan ook daarin, dat we in onze eigen persoon aan zulk een gestadige wisseling onderworpen zijn. Steeds wijzigd en verandert zich ons bloed niet alleen, maar evenzoo onze zenuwen, onze spieren, ons aderenweefsel, zoodat men gemeenlijk aanneemt dat we in 7 jaar tijds een geheel nieuw lichaam ontvangen. Doch hierbij blijft het niet. Er is bij al wat organisch leeft, bij de plant, bij het dier, en bij den mensch in die verandering en vernieuwing tevens een gestadige ontwikkeling, voortgang opbloeiing, en daarna een aftakeling, een achteruitgang, en ten slotte een bezwijken. Zie het aan de plant. Ze komt uit de zaadkorrel op, ze ontkiemt, ze wast op, ze zet blad en bloesem. Die bloesem ontplooft zich tot bloem, uit die bloem komt de vrucht, en als die vrucht er is, moet ze geplukt, of ze valt af en bederft door rotting. Evenzoo gaat het bij het dier. Het komt op uit een zeer klein dierlijk zaad. Het wast in de moeder aan tot een georganiseerd wesen. Dan treedt het in het daglicht, wast op, groeit, rijpt en zet zijn geslacht voort, om daarna af te nemen, achteruit te gaan, en eindelijk te sterven. En niet anders nu is het bij den mensch, die evenzoo uit een onzichtbaar klein menschelijk zaad opkomt, in zijn moeder aanwast tot een wicht, dan gebaard wordt, en voorts opgroeit van kind tot knaap, van knaap tot jongeling en van jongeling tot man, om dan tenslotte weer af te takelen, achteruit te gaan, zwakker te worden, en, al komt geen ziekte tusschenbeiden, ten slotte te bezwijken. Hier hebben we altoos te doen met een gestadige, rustelooze verandering. Plant, dier en mensch blijven geen oogenblik dezelfde. Steeds en zonder tusschenpoelen gaat de wijziging in hun wesen en in hun bestaan door, en dit wel bij den mensch en lichamenlijk en geestelijk. Wij zien die veranderingen eerst na lange tusschenpoelen, en meenen steeds dezelfde verschijning voor ons te hebben, maar dit is *zelfbedrog*. De verandering gaat gestadig en gaat rusteloos door. En hierin nu ligt het wesen en de uitwerking van den tijd. Dit is van het leven in den tijd het karakteristieke, en juist hierin nu staat de tijd tegen de eeuwigheid over, dat in de eeuwigheid die verandering *niet* doorgaat, althans niet wat ons *wesen* en ons *innerlijk* zijn betreft.

In de eeuwigheid is God zelf de levenswet, en daar Hij *niet* verandert, en er bij Hem geen schaduw zelfs is van omkeering, zoodat Hij onveranderlijk eeuwig dezelfde blijft, kan de mensch eerst in de eeuwigheid ook hierin het beeld en de gelijkenisse Gods vertoonen. Gelijk ons later bliken zal, is het eeuwige leven juist een leven, dat gestadig uit God, als uit de Fontein des levens ons toevoelt. Hier op deze aarde dragen we dit beeld nog slechts in den tijdelijken vorm, zoodat we wisselen, veranderen, en tot in ons bestaan zelf gestadig gewijzigd worden. Maar in de eeuwigheid grijpt vlak het tegenovergestelde plaats. Daar is onze staat eeuwiglijk wat hij is

van den eersten aanvang af. Daar blijven we dezelfde. Daar is het „bestendige wesen“ ons deel geworden en is van groeien noch van ontwikkeling meer sprake. Daar nu de tijd wisselt, en de eeuwigheid het bestendige is, ligt hierin juist het alles beheerschende onderscheid van de twee beoeleningen, dat het hier op deze aarde tot ons wesen en tot ons staat behoort, om nimmer dezelfde te blijven, maar steeds voortuit of achteruit te gaan, terwijl het omgekeerd juist het eigen karakter van het eeuwige leven is, dat het, aan alle wisseling vreemd, altoos in ruste verkeert en blijft wat het eenmaal werd. Dat dit eeuwige leven reeds hier op aarde in de ziel kan dalen, is hiermee allerminst ontkend; maar hier op aarde is zelfs dit eeuwige leven gedurig onderworpen aan en afhankelijk van de wisseling der toestanden, waarin we verkeeren. Petrus had het eeuwige leven en kon toch zijn Heere tot driemaal verloochenen. In den tijd blijft dit mogelijk, maar zoodra we uit de beoelening van den tijd in de beoelening van de eeuwigheid worden overgezet, neemt dit een einde, en treedt de blijvende, de bestendige, de nimmer meer wisselende staat in.

Hiermede is allerminst gezegd, dat daarom het eeuwige leven geen ontplooiing zou kennen. Zelfs van den Heere onzen God mag niet gezegd, dat er in zijn werk geen ontplooiing is. Van eeuwigheid bestond Hij, zonder dat er een wereld was waarin Hij zijn Majesteit openbaarde. Toen is het heel geschapen, en in dit heel de luister van zijn Majesteit openbaar geworden. En evenzoo moet beleiden, dat de rijkdom zijner genade een verborgenheid bleef, tot op het oogenblik, dat na den zondeval de genade intrad, en dat deze genade eerst in haar vollen luister openbaar werd toen het Engelenheir in Hira's velden het: „Eere zij God in de hoogste hemelen“, aanhief. Maar dit alles bracht geen *verandering* in Gods wesen zelf, doch alleen in de *openbaring* van zijn wesen te weeg. Onder dit alles bleef Hij als onze God, eeuw in eeuw uit, onveranderlijk dezelfde. Op het *wesen* komt het dus aan, en het diepgaande onderscheid tusschen het aanzijn in den tijd en het aanzijn in de eeuwigheid blijft altoos hierin bestaan, dat in den tijd het wesen verandert, al blijft de natuur dezelfde, en dat daarentegen in de eeuwigheid niet alleen de natuur, maar ook het wesen onveranderlijk blijft wat het is. Echter zoo altoos dat de openbaring van dit wesen zich ontplooit, en dat het altoos een gansch averechtsche voorstelling was, die eertijds weelsins ingang vond, alsof de gezagelijken niets deden, in stille ruste neerzaten, en in alle eeuwigheid zich tot niet anders leenden, dan tot het eenduidig uitingen van een onafgebroken Hallelujah. Dit toch is niets anders dan het overbrengen van ons kerkbegrip op de eeuwigheid. Ons kerkelijk leven is van ons leven in de wereld onderscheiden. In de wereld handelen we en zijn we bezig, in de kerk daarentegen zitten we in stille ruste neder, om te hooren of te zingen; en dat begrip nu werd geheel ten onrechte op de eeuwigheid overgebracht. Immers in de eeuwigheid valt elke onderscheiding tusschen de wereld en de triomfeerende Kerk weg. Wereld en Kerk zijn in de eeuwigheid één. En de activiteit die den mensch is ingeschapen en die tot onze natuur behoort, kan in de eeuwigheid niet wegvallen, of onze natuur zelve zou teloor gaan. Ook in de eeuwigheid zal ons een gestadig bezig-zijn gegeven worden, doch altoos zoo, dat het niets dan ontplooiing van ons wesen is, en dat dit wesen zelf onveranderd en ongewijzigd blijft in den staat, waarin het de eeuwigheid ingaat. Bij de tegenstelling tusschen tijd en eeuwigheid hebben we altoos niet te blijven staan bij de aanwijzingen van het uurwerk, dat in de eeuwigheid wegvallt, maar uitsluitend te letten op het wesen van den mensch, dat in den tijd veranderlijk, in de eeuwigheid onveranderlijk is.

Dr. A. K.

„Eenmoedigheid“.

Zoo vergaderden zij zich samen, om tegen Jozua en tegen Israël te krijen, eenmoedigheid. Jozua 9: 2.

„Eenmoedigheid“ is een mooi oud woord, dat in onbruik kwam, maar in onze Statenoverzetting nog bewaard bleef. Men kan eensgezind, men kan eenswillend, men kan eensdenkend, men kan één van zin zijn en eenparig optreden, en dat toch nog die nauwte aansluiting die in de *eenmoedigheid* ligt, ontbreekt. Rijk is onze taal in woorden, die evenzoo zijn gevormd. Er is niet alleen blijmoedigheid, zachtaardigheid, hoogmoedigheid, waarmoedigheid, mismoedigheid, lankmoedigheid, maar ook weemoedigheid,

1845

HENNY
000.00
000.00
D

EN

0.
5-17.
at 65.
toor.
eg.

n rentekoers.

Drente.

ivangen voor het
n ooren colporteur-
m. Oosterhesselen):
S. 5. Douairière v.
en f 3.50; Axel A.
W. 2.50, P. D. 10.
d. B. 2. F. D. B. 1.
ed. d. P. 2. P. d.
d. B. 2.50, Joh. d.
1. Wed. A. L. 1.
J. v. d. W. 2.50.
men f 57; Axel B.
nichten: G. H. f 1;
D. M. 2.50, Meij.
N. J. W. 2.50, K.
M. 1. F. J. A. 1.
H. 1. T. B. 2. S.
t. A. B. 1. E. B. 1.
T. 2. Dames P. 5.
2.50, S. B. 2.50.
H. v. B. 1. G. M.
1. J. T. 2.50, A.
10. F. B. 5. J. B. 1.
1. W. S. R. K. 2.50.
2. J. A. 10. E. R.
Dr. T. 2. J. B. 1.
2.50, Wed. V. 1.
2.50, Mevr. D. 5.
1. W. M. 2. E. W.
J. V. 1. E. J. 1. J.
1. samen f 155.50;
f 5; Hoogeveen:
J. Th. 5. J. B. 20.
B. 5. Wed. v. E.
Th. 2.50, J. B. 1.
G. H. 2.50, J. B.
K. 1. Wed. 1. 2.
1. Jac. B. 1. H. Z.
1. B. 1. B. B. 1.
1. samen f 121;
Kerk f 30; Meppel:
Halsema f 101.90;
1. B. 1. J. B. 1. P.
J. D. 1. G. d. J. 1.
1. A. v. A. 1. samen
D. 1. f 5; Rilland:
M. H. B. f 2.50;
Wed. C. d. J. 5. J.
C. d. P. 1. Wed.
1. 2.50, D. S. 2.50.
S. L. 1. C. R. 2.50.
D. E. W. 2. D. S.
o. A. J. K. 1. Joh.
N. N. 1. P. v. E. 1.
J. H. 3.50, N. N.
ac. H. 2.50, J. d. P.
J. B. 2.35, C. W.
J. Kerkeraad Ger.
V. R. 2.50, V. d. V.
Mevr. L. 2.50, A.
C. Mr. A. W. v. B.
C. J. d. B. 5. K.
d. Wed. J. G. 10.
f 23; Zaamlag: Ds.
1. 1.50, Wed. P. 2.
d. Wed. J. M. 2.50.
Wed. W. 2. A. v. V.
2.50, H. B. 2.50.
R. 2. D. P. B. 1.
1. M. U. 1. J. v. H.
2. A. H. 1. J. S.
F. d. R. 5. J. N. N.
79 Totaal f 771.50.
og 1500 gld. Ont-
omgeving een aan-
wij persoonlijk even-
d dat Gij ons niet
met den geesteliken
kend werd en den
leestepost als lets
eren. De arbeid in
ter niet toe. Toch
in gedekt. Wie wil
men? Het is zoo
siden tot uitbreiding
ke gemeente iemand
ke kleine inzameling
erk geen verdrag
verrassing zou het
kwam, dat ook het
s voor Drente kon

bede.
terkerad:
O. LOS, Præst.
DOVE, Scrib.
1911.

rukterij:
A. BAKKER